

Posudek oponenta rigorózní práce

Jméno autora/ky práce: doc. PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.

Jméno konzultanta/ky práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Jméno oponenta/ky práce: prof. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Název práce: Diplomatické styky Československa a Svatého stolce v meziválečném období

1. STRUČNÉ SHRNU TÍ ZAMĚŘENÍ/CÍLE PRÁCE

Práce se zaměřuje na zajímavé a dosud ne zcela důkladně zpracované téma vztahů mezi Československem v době tzv. první a druhé republiky a Svatým stolicem. To nelze pochopitelně řešit bez kontextu vývoje katolické církve v dané době. Doc. Marek Šmíd ale odolal nástrahám odboček od tématu a řešení širšího kontextu na úkor hlavního tématu a skutečně je dominantním těžištěm jeho práce snaha zodpovědět řadu otázek vztažených k diplomatickým stykům obou subjektů mezinárodního práva (resp. v případě Československa i reprezentantů z období před samotným vznikem): „Jaký byl charakter československo-vatikánských jednání? Kdo byli jejich hlavní tvůrci? Která ze stran měla v rokování převahu? Co formovalo vztahy obou stran? Hrozilo někdy i jejich přerušení? Kdy a proč? Jaké diplomaty posílal Svatý stolec do Československa? Měli již předchozí zkušenosti se střeoevropským prostorem či nikoliv? Kdo zastupoval Československou republiku u Svatého stolce? Pocházeli tito diplomaté z katolického prostředí? Jak vnímal Svatý stolec první Československou republiku, jejího prezidenta a její vůdčí politické osobnosti? Všiml si rozdílů mezi Čechy a Slováky?“

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ

Práce poctivým způsobem naplňuje deklarované ambice a dosahuje vytčených cílů. Je logicky rozčleněná do pěti kapitol (mimo obligátní úvod a závěr) – první se zaměřuje na období předcházející nástupu prvního papežského nuncia v Československu, další čtyři strukturují zkoumané období podle čtyř československých nunciů mezi lety 1920-1939.

Níže uvádím konkrétní obsahové připomínky, jež nesměřují ke zpochybnění závěrů práce, ale spíše k precizaci argumentace pro případné vydání práce:

- Skutečně „sám *katolický klérus* považoval prostředí Rakousko-Uherska za stabilizační faktor“ (s. 12)? Nešlo spíše o jeho určité části?
- „Někteří katoličtí politici se s habsburskou monarchií rozešli již v průběhu roku 1917, jiní vyčkávali a *Rakousko-Uhersko opustili* teprve v roce 1918.“ (s. 14) – spíš opustili věrnost monarchii.

- Analýza mediálního obsahu (s. 23) L'Osservatore Romano není doložena zdrojem. Rovněž by bylo užitečné, kdyby byly alespoň ilustračně doloženy projevy účasti na českém útlaku.
- Metropolita Moravy není moravským primasem (s. 29).
- Skutečně pocházel litoměřický biskup Josef Gross z českých vrstev (s. 31)?
- Bylo by přínosné pro méně obeznámeného čtenáře objasnit, v čem byl Šimon Bárta protipólem zesnulého biskupa Josefa Antonína Hůlky. (s. 42)
- Ne zcela přesná je pasáž o Husovi a husovských oslavách (s. 57-58). Husova tradice ožila již v průběhu 19. století; liberální prostředí vnímalo Husa primárně antiklerikálním prizmatem apod.
- Proč vyvrcholila Marmaggiho aféra demisí právě národněsocialistického ministra železnic Jiřího Stříbrného (s. 58), když ten se navíc po pár měsících na vlivnější pozici do vlády vrátil?
- Úspěch ČSL ve volbách 1925 zřejmě nebyl důkazem, že „česká společnost překonala počáteční proticírkevní, respektive protikatolickou vlnu a že katolická církev se již v polovině 20. let úspěšně začlenila do nového státu a společnosti“ (s. 61), ale právě naopak. Právě moment vrcholícího střetu, který se mj. projevil druhou velkou vlnou „odpadů“ od katolické církve, zvýraznil její pozici a roli; takž i když klid nebyl, ze samotného střetu ČSL profitovala. Naopak – uklidnění konce let dvacátých a první poloviny třicátých let vedlo k oslabení výsledků ČSL.
- V otázce delimitace československých diecézí autor píše (s. 73) o jednání ministra zahraničí s Německem (9. dubna 1934) a ve stejné větě pokračuje zmínkou o prezidentu E. Benešovi, který si stěžoval, že není možné dosáhnout provedení delimitační buly. Stěžoval si někdy jindy, nebo ještě nebyl prezidentem?
- Proč by mělo k úspěchu jakožto úředníka někoho předurčovat jeho „jazykové vybavení... a rodový původ (po matce Švýcar)“ (s. 68)?

3. VYUŽITÍ PRIMÁRNÍ A SEKUNDÁRNÍ LITERATURY A PRAMENŮ

Práce vyniká výbornou obeznámeností s primárními zdroji v podobě archivních materiálů – především Historického archivu státního sekretariátu Svatého stolce, Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR, a doplňkově i dalších archivů. Zde zjištěné poznatky a interpretace pak konfrontuje se sekundárními zdroji, přičemž pracuje s veškerou relevantní literaturou.

4. FORMÁLNÍ ÚPRAVA

K formální, stylistické ani jazykové stránce práce nevznáším výhrady. Práce je psána čtivým jazykem.

5. OTÁZKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

Proč bylo jmenování tří slovenských biskupů v roce 1920 „pro budoucnost jmenování biskupů v republice“ nebezpečným precedentem? (s. 42) Pokud je to myšleno ve vztahu k ne/autonomii Svatého stolce v otázce církevních jmenování, jaký byl dobový úzus zemí střední Evropy?

Jaký byl vztah mezi diecézními a státními hranicemi v období habsburské monarchie? Pramenily nějaké problémy z toho, že část území habsburské monarchie spadala pod vratislavskou diecézi? Byly pak problémy spojené s nepřekrýváním diecézních a státních hranic podobně palčivé i v jiných státech s novými/upravenými hranicemi po roce 1918?

6. ZÁVĚREČNÝ KOMENTÁŘ A HODNOCENÍ

Rigorózní práce doc. Marka Šmída je kultivovaným dílem upozorňujícím na zajímavé aspekty církevního vývoje první poloviny dvacátého století. Bez jakýchkoli pochybností jsem přesvědčen, že dosahuje vysokých odborných kvalit a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Brně, 30. listopadu 2020